

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

Քաղաքացիական գործ ԸԻԴ N 1105/02/15թ.

ԼՂՀ վերաքննիչ դատարանի որոշում
Քաղաքացիական գործ ԸԻԴ N 1105/02/15թ.
Նախագահող՝ դատավոր Հ.Խաչատրյան
Դատավորներ՝ Հ.Աբրահամյան
Ն.Գրիգորյան

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ
ՀԱՆՈՒՆ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ք.Ստեփանակերտ

15 փետրվարի 2017թ.

ԼՂՀ Գերագույն դատարանը /այսուհետ՝ Գերագույն դատարան/ վճռաբեկության կարգով

Նախագահությամբ՝ դատավոր	Վ.Հովսեփյանի
Դատավորներ՝	Ի.Կարապետյանի Ա.Աբրահամյանի

դռնբաց դատական նիստում քննելով ըստ հայցի Տարոն Վլադիկի Հակոբյանի ընդդեմ Գագիկ Ալեքսեյի Դանիելյանի՝ 910.800 ՀՀ դրամ գանձելու մասին քաղաքացիական գործով ԼՂՀ վերաքննիչ դատարանի 2016 թվականի նոյեմբերի 8-ի որոշման դեմ պատասխանող Գագիկ Դանիելյանի վճռաբեկ բողոքը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց

1. Գործի դատավարական նախապատմությունը

Տարոն Վլադիկի Հակոբյանը 2015 թվականի հունիսի 29-ին հայց է ներկայացրել ԼՂՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարան /այսուհետ նաև՝ Առաջին ատյանի դատարան/ ընդդեմ Գագիկ Ալեքսեյի Դանիելյանի՝ 910.800 ՀՀ դրամ գանձելու պահանջի մասին:

Առաջին աստիճանի դատարանի 2015 թվականի հունիսի 30-ի որոշմամբ Արամ Գապտրաֆիկովը գործին ներգրավվել է որպես վեճի առարկայի նկատմամբ ինքնուրույն պահանջ չներկայացնող երրորդ անձ՝ պատասխանող կողմում:

Առաջին աստիճանի դատարանի 2015 թվականի հուլիսի 3-ի որոշմամբ կիրառվել է հայցի ապահովման միջոց և հայցագնի չափով արգելանք է դրվել Գ.Դանիելյանի գույքի և /կամ/ դրամական միջոցների վրա:

Առաջին աստիճանի դատարանի /դատավոր Կ.Ղահրամանյան/ 2015 թվականի սեպտեմբերի 11-ի վճռով հայցը բավարարվել է մասնակի՝ 836.000 ՀՀ դրամի չափով:

Նշված վճռի դեմ պատասխանող Գ.Դանիելյանի կողմից բերված վերաքննիչ բողոքի հիման վրա քննելով գործը, ԼՂՀ վերաքննիչ դատարանը /այսուհետ նաև՝ Վերաքննիչ դատարան/ /նախագահող դատավոր Հ.Աբրահամյան, դատավորներ Հ.Գրիգորյան, Կ.Սաղյան/ իր 2015 թվականի նոյեմբերի 16-ի որոշմամբ բողոքը մերժել է և Առաջին աստիճանի դատարանի 11.09.2015թ. վճիռը թողել օրինական ուժի մեջ:

Վերաքննիչ դատարանի որոշման դեմ պատասխանողի կողմից բերված վճռաբեկ բողոքի հիման վրա քննելով գործը, Գերագույն դատարանը 2016 թվականի հունվարի 15-ի որոշմամբ վճռաբեկ բողոքը բավարարել է մասնակիորեն. Վերաքննիչ դատարանի 2015 թվականի նոյեմբերի 16-ի որոշումը բեկանել է և գործն ուղարկել ԼՂՀ ընդհանուր իրավասության առաջին աստիճանի դատարան՝ նոր քննության:

Առաջին աստիճանի դատարանի /դատավոր Մ.Ավանեսյան/ 2016 թվականի հունիսի 30-ի վճռով Գ.Դանիելյանից հոգուտ Տ.Հակոբյանի գանձվել է 464.100 ՀՀ դրամ, որից՝ 455.000 ՀՀ դրամ՝ սատկած և կորած խոշոր եղջերավոր անասունների արժեքի 1/2-ը, 9.100 ՀՀ դրամ՝ վճարված պետական տուրքի դիմաց:

Առաջին աստիճանի դատարանի նշված վճռի դեմ վերաքննիչ բողոքներ են բերել հայցվոր Տ.Հակոբյանը և պատասխանող Գ.Դանիելյանը:

Վերաքննիչ դատարանի 2016 թվականի նոյեմբերի 8-ի որոշմամբ պատասխանող Գ.Դանիելյանի վերաքննիչ բողոքը մերժվել է, իսկ հայցվոր Տ.Հակոբյանի վերաքննիչ բողոքը՝ բավարարվել է: Առաջին աստիճանի դատարանի 2016 թվականի հունիսի 30-ի վճիռը մասնակիորեն բեկանվել է և փոփոխվել է: Տ.Հակոբյանի հայցը բավարարվել է. Գ.Դանիելյանից հոգուտ Տարոն Հակոբյանի բռնագանձվել է 910.800 ՀՀ դրամ: Գ.Դանիելյանից հոգուտ ԼՂՀ ԱՆ <<ԼՂՀ դատական փորձաքննությունների լաբորատորիա>> ՊՈԱԿ-ի բռնագանձվել է 20.900 ՀՀ դրամ՝ որպես փորձագետին վճարվելիք գումար: Գ.Դանիելյանից հոգուտ Տ.Հակոբյանի բռնագանձվել է 31.866 ՀՀ դրամ՝ որպես վճարված պետական տուրքի փոխհատուցման գումար: Հայցի ապահովման միջոցը որոշվել է պահպանել մինչև դատական ակտի կատարումը:

Վերաքննիչ դատարանի որոշման դեմ պատասխանող Գ.Դանիելյանը 2016 թվականի դեկտեմբերի 14-ին բերել է վճռաբեկ բողոք և միջնորդել վճռաբեկ բողոք բերելու համար բաց թողնված ժամկետը համարել հարգելի, քանի որ ինքը վճռաբեկ բողոքն ուղարկել է 2016 թվականի դեկտեմբերի 8-ին՝ փոստով, բողոքին կցել պետական տուրքը վճարելու մասին անդորրագիրը, բողոքի պատճենը ԼՂՀ վերաքննիչ դատարան

և գործին մասնակցող անձանց ուղարկելու մասին ապացույցները, սակայն թյուրիմացաբար վճռաբեկ բողոքը Գերագույն դատարանն ուղարկելու փոխարեն բողոքի երկու օրինակը դրվել է Ա.Գապտրաֆիկովին ուղարկվելիք ծրարում, որի մասին իրեն հայտնի է դարձել 2016 թվականի դեկտեմբերի 14-ին:

Գերագույն դատարանի 2016 թվականի դեկտեմբերի 28-ի որոշմամբ վճռաբեկ բողոքը վերադարձվել է բողոքում թույլ տրված ձևական սխալները շտկելու և վճռաբեկ բողոքը կրկին ներկայացնելու համար:

Պատասխանող Գ.Դանիելյանը 2017 թվականի հունվարի 17-ին փոստային ծառայության միջոցով կրկին ներկայացրել է վճռաբեկ բողոք, որը Գերագույն դատարանի 2017 թվականի հունվարի 27-ի որոշմամբ ընդունվել է վարույթ:

Վճռաբեկ բողոքի պատասխան է ներկայացրել հայցվորի ներկայացուցիչ Վ. Հայրապետյանը:

2. Վճռաբեկ բողոքի հիմքերը, հիմնավորումները և պահանջը

Վճռաբեկ բողոքը բերվել է դատավարական և նյութական իրավունքի նորմերի խախտման հիմքերով:

Սույն վճռաբեկ բողոքը քննվում է հետևյալ հիմքերի սահմաններում ներքոհիշյալ հիմնավորումներով.

Վերաքննիչ դատարանի որոշումն անօրինական է, չհիմնավորված, չպատճառաբանված, այն չի բխում գործի նյութերից: Վերաքննիչ դատարանը թույլ է տվել դատական սխալ՝ ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 230.2-րդ հոդվածով նախատեսված նյութական և դատավարական իրավունքի նորմերի խախտում: Վերաքննիչ դատարանը խախտել է ԼՂՀ դատական օրենսգրքի 61-րդ հոդվածը, ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-23-րդ, 44-րդ, 47-րդ, 49-րդ, 229-րդ հոդվածները, սխալ է կիրառել և մեկնաբանել ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 776-րդ հոդվածը, 1065-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերը, որոնք չպետք է կիրառեր, ինչը ազդել է գործի ելքի վրա, հանգեցնելով գործի սխալ լուծմանը: Վերաքննիչ դատարանը չի կիրառել ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 300-րդ, 302-րդ, 685-687-րդ հոդվածները, որոնք պետք է կիրառեր:

Նշված պնդումները բողոքաբերը պատճառաբանել է հետևյալ փաստարկներով.

Վկայակոչելով ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ և 19-րդ հոդվածների 1-ին մասերը, ԼՂՀ դատական օրենսգրքի 61-րդ հոդվածը, բողոքաբերը նշել է, որ դատավոր Հ.Աբրահամյանը չի քննարկել իր կողմից ներկայացված ինքնաբացարկի միջնորդությունը /որն ինքը ներկայացրել է այն պատճառաբանությամբ, որ տվյալ դատավորը նախկինում մասնակցել է գործի քննությանը/: Մինչդեռ մյուս դատավորները՝ Հ.Գրիգորյանը և Կ.Սադյանը, բավարարել են նրանց հայտնած ինքնաբացարկի միջնորդությունը և չեն մասնակցել դատական նիստին: Հետևաբար, գտնում է, որ Հ.Աբրահամյանը անօրեն մասնակցել է դատական նիստին և ազդել գործի

ճիշտ լուծմանը, այսինքն՝ Վերաքննիչ դատարանը բողոքարկված որոշումը կայացրել է ոչ օրինական կազմով, ինչը հիմք է դատական ակտի բեկանման համար:

Ըստ բողոքի՝ Վերաքննիչ դատարանը չպետք է կիրառեր ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 776-րդ հոդվածը, քանի որ ծառայությունների վճարովի մատուցման պայմանագրի բնորոշման մեջ հստակ տրված է կատարողի ծառայություն մատուցելու պարտականությունը և դրա դիմաց վճարելու պատվիրատուի հիմնական պարտականությունը: Մինչդեռ իր և Տ.Հակոբյանի միջև նման պարտավորություն չի առաջացել, քանի որ ինքը որևէ ծառայություն չի մատուցել, իսկ հայցվորն իրեն չի վճարել:

Բողոքաբերի կարծիքով՝ Վերաքննիչ դատարանը սխալ է մեկնաբանել և կիրառել ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1065-րդ հոդվածը, քանի որ գործի նյութերով հաստատված է, որ ինքը երբևէ հայցվորի, ինչպես նաև իր անասունները չի խնամել, չի պահել, չի կթել, և այն կատարել է անասնապահ Արամը, որին ինքը վճարում էր իր անասունները պահելու համար: Արամը հայցվորի անասուններն իր առաջադրանքով չէր պահում: Հայցվորը պարբերաբար ներկայանալիս է եղել անասնաֆերմա՝ հսկողություն իրականացրել, անասնաբույժի հետ համապատասխան պրոֆիլակտիկ միջոցառումներ կատարել: Ինքը ո՛չ բանավոր և ո՛չ էլ գրավոր որևէ պարտականություն հայցվորի հանդեպ չի ստանձնել:

Մեջբերելով ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1065-րդ հոդվածի 2-րդ մասը, բողոքաբերը նշել է, որ անասնապահ Արամն իր աշխատողը չի համարվում: Հայցվորի անասունները պահելը, կթելը, խնամելն Արամն իր վերահսկողությամբ չի իրականացրել: Հայցվորն Արամին վճարել է ինչպես անձամբ, այնպես էլ փոխանցմամբ՝ իր կամ ծանոթ մարդկանց միջոցով:

Վերաքննիչ դատարանն անտեսել է Գերագույն դատարանի 15.01.2015թ. որոշման մեջ նշված իրավական մեկնաբանություններն այն մասին, որ գործում առկա չէ որևէ ապացույց այն մասին, որ Գ.Դանիելյանը ստանձնել է Տ. Հակոբյանի անասունները պահելու /պահպանելու/, խնամելու, արածեցնելու պարտականություններ...:

Ըստ բողոքի՝ Վերաքննիչ դատարանը սխալ է կիրառել և հայցվորի հայցապահանջը բավարարելու հիմքում դրել ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1065-րդ հոդվածը, մանավանդ որ հայցվորը հայցադիմումը և վերաքննիչ բողոքը նման հիմքով չի բերել: Չնայած իր և հայցվորի միջև որևէ պայմանագրային կամ արտապայմանագրային պարտավորություն չի առաջացել, սակայն գործով ներկայացված հայցադիմումի հիմքում դրվել են իր կողմից պայմանագրային պարտավորությունները խախտելու փաստերը, այլ ոչ թե՛ արտապայմանագրային պարտավորությունները: Ուստի, բողոքաբերի կարծիքով, Վերաքննիչ դատարանը սխալ է կիրառել ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1065-րդ հոդվածը և անհիմն է հղում կատարել ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 417-րդ հոդվածին և նշել, որ ինքը չի ապացուցել պարտավորությունը խախտելու մեջ իր մեղքի բացակայությունը:

Բողոքաբերը, վկայակոչելով ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 297-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետը, նշել է նաև, որ գրավոր պայմանագիր հայցվորի հետ չի կնքել, և հայցվորը չի ներկայացրել իր և նրա միջև որևէ գործարքի ու նրա պայմանների հաստատման մասին ապացույցներ:

Իր բողոքում բողոքաբերն անդրադարձել է նաև ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի <<Գույքի անհատույց օգտագործում>> գլխի նորմերին և մեջբերելով 685-687-րդ հոդվածները, եզրակացրել, որ Վերաքննիչ դատարանը գործում առկա ապացույցները չի գնահատել համակցության մեջ, և անտեսել է, որ տարածքը՝ անասնաֆերման, անշարժ գույք է, որի հետ կապված իրավահարաբերություններն ունեն առանձին օրենսդրական կարգավորում, ինքն անասնաֆերմայի սեփականատերը չէ, այդ տարածքը վարձակալել է, բայց համաձայնվել է այդ տարածքն անհատույց ժամանակավոր տրամադրել հայցվորին, չնայած սեփականատիրոջ կողմից դրա համար լիազորված չէր:

Վերաքննիչ դատարանի կողմից, ինչպես նաև փորձագիտական եզրակացությամբ երեք հատ սատկած ցուլերի և մեկ հատ կորած երինջի կենդանի քաշի հիմք է ընդունվել հայցվորի հայցադիմումում նշված քաշը, այն դեպքում, երբ ձմռան ամիսներին անասունները նշված քաշը չեն ունենում: Փորձագետը, որը չունի անասնաբուժական կրթություն, չէր կարող և չի որոշել տարվա այդ եղանակին կենդանիների քաշը:

Վերոգրյալի հիման վրա բողոքաբերը խնդրել է ամբողջությամբ բեկանել և փոփոխել Վերաքննիչ դատարանի 2016 թվականի նոյեմբերի 8-ի որոշումը և մերժել հայցը:

2.1. Վճռաբեկ բողոքի պատասխանի հիմնավորումները

Վճռաբեկ բողոքի պատասխանում հայցվորի ներկայացուցիչ Վ.Հայրապետյանը խնդրել է մերժել վճռաբեկ բողոքը, քանի որ բողոքն անհիմն է: Դատական նիստում պատասխանող Գ.Դանիելյանը ինքնաբացարկի միջնորդություն վերստին չի ներկայացրել գործը քննող դատարանի կազմին, համաձայնվել է դատարանի կազմին: Դատավոր Հ.Աբրահամյանի կարծիքը չէր կարող մյուս երկու դատավորի կարծիքից վեր լինել: Հայցվոր կողմը չի կասկածում դատական համակարգի որևէ դատավորի անկողմնակալությանը: Որևէ նշանակություն չունի, թե որ դատավորը քանի անգամ է մասնակցել նույն գործին, քանի դեռ ապացուցված չէ անկողմնակալության կամ այլ կասկածների հիմքը:

Անհիմն է նաև բողոքի մյուս հիմքը, քանի որ սկսած առաջին ատյանի դատարանի առաջին դատական նիստից մինչև բողոքարկվող դատական ակտ կայացնելը պատասխանողը իրարամերժ դիրքորոշումներ է ներկայացրել, մի դեպքում, հայցը մասնակի ընդունելով, նշելով, որ երրորդ անձը իր աշխատողն է, մյուս դեպքում՝ իր աշխատողը չէ: Պատասխանողը նշում է, որ ինքը գրավոր պայմանագիր չի կնքել, սակայն չի բացատրում, թե ինչու հայցվորը այդքան ժամանակ գումար է վճարել, եթե հայցվորի և պատասխանողի միջև պայմանավորվածություն չի եղել: Պատասխանողը նշել է, որ իր տարածքում անասունները պահելը անհատույց է եղել, թե իբր ինքը օգուտ

չի ունեցել, սակայն երրորդ անձն այլ դիրքորոշում է արտահայտել: Փաստն այն է, որ հայցվորը զգալի գումարներ է վճարել իր անասունները պահելու դիմաց, և չորս գլուխ անասունը պատասխանողի մեղքով է անկել, ու այդ անասունների գնի չափով հայցվորը վնաս է կրել: Երկու տարի է դատական ծախսերի և ժամանակի անհարկի կորցման մասով ևս վնաս է կրում:

3.Վճարել բողոքի քննության համար նշանակություն ունեցող փաստերը

Վճարել բողոքի քննության համար էական նշանակություն ունեն հետևյալ փաստերը.

1. Հայցվոր Տ. Հակոբյանը և պատասխանող Գ. Դանիելյանը 2014 թվականի մարտ ամսին բանավոր պայմանավորվածություն են ձեռք բերել այն մասին, որ պատասխանողի տիրապետման տակ գտնվող անասնաֆերմայում անասնապահ Ա.Գապտրաֆիկովը /որը պահում էր պատասխանողին և այլ անձանց պատկանող անասունները/ պետք է պահի հայցվորին պատկանող 53 գլուխ խոշոր եղջերավոր անասունները, իսկ հայցվորը պետք է վճարի 2.000-2.500 ՀՀ դրամ ամսավճար՝ յուրաքանչյուր գլխի դիմաց: Նշված պայմանավորվածությանը երրորդ անձ Ա.Գապտրաֆիկովը ներկա չի եղել, բայց մինչև այդ նա պատասխանողին տվել է իր համաձայնությունը հայցվորի անասունները ևս պահելու համար:

2. 2014 թվականի գարնանը Տ.Հակոբյանին պատկանող անասունները տեղափոխվել են Մարտունու շրջանի Նորշենի գյուղամերձում գտնվող անասնաֆերման ու հանձնվել անասնապահ Ա. Գապտրաֆիկովին, ով պահում, արածեցնում էր նաև պատասխանողի անասունները: Հայցվորն անասնաբույժի հետ պարբերաբար այցելում էր անասնաֆերմա, ստուգում անասնագլխաքանակը և անասունների վիճակը:

3. 2015 թվականի հունվարի 6-ին հայցվորին պատկանող չորս գլուխ խոշոր եղջերավոր անասունները գիշերը դուրս են եկել ֆերմայից և ֆերմայից դուրս գտնվող տարածքում սատկել փկանքից, իսկ մեկ գլուխ խոշոր եղջերավոր անասունը /երինջը/ կորել է ապրիլ ամսում: Հայցվորը հայց է ներկայացրել երեք սատկած և մեկ կորած անասունների արժեքը բնագանձելու մասին, քանի որ մեկ սատկած անասունի միսը հաջողվել է հանձնել:

4. Փկանքից սատկած անասուններին գիշերը փնտրել և հայտնաբերել է անասնապահ Ա.Գապտրաֆիկովը, որի կանչով ներկայացած պատասխանողը կտրել է սատկած անասունների պարանոցը և տեղի ունեցածի մասին հայտնել հայցվորին:

5. Ըստ պատասխանողի և երրորդ անձի ցուցմունքների՝ փկանքի ախտանիշներն ի հայտ գալու պահին ժամանակին միջամտելու դեպքում անասուններին հնարավոր էր փրկել /1-ին հատոր, գ.թ. 60,61/:

6. Գործում առկա անասնաբույժի կողմից տրված 07.01.2015թ. տեղեկանքի համաձայն՝ հայցվորին պատկանող սատկած անասունների յուրաքանչյուրի միջին քաշը կազմում էր, մոտավորապես, 210-230 կգ /հատոր 1-ին, գ.թ.22/:

7. <<ԼՂՀ դատական փորձաքննությունների լաբորատորիա>> ՊՈԱԿ-ի փորձագետի կողմից կատարված ապրանքագիտական փորձաքննության 03.05.2016թ. Հմ` 10916.16 եզրակացության համաձայն` մեկ գլուխ 210 կգ կենդանի քաշով ցուլիկի շուկայական արժեքը 2015թ. հունվարի 6-ի և փորձաքննության կատարման պահի դրությամբ կազմում է 238.000 ՀՀ դրամ, համապատասխանաբար չորս ցուլիկի` 952.000 ՀՀ դրամ, իսկ 230 կգ կենդանի քաշով ցուլիկի արժեքը` 259.000 ՀՀ դրամ, համապատասխանաբար չորս հատի` 1.036.000 ՀՀ դրամ: Ինչ վերաբերում է կորած երինջի շուկայական արժեքին, ապա փորձագետն այդ հարցին չի պատասխանել, քանի որ բացակայում էին տվյալները երինջի քաշի վերաբերյալ /հատոր 2-րդ, գ.թ. 4-6/: Առաջին ատյանի դատարանի դատական նիստում պատասխանողը համաձայնվել է երինջի գինը համարել 176.000 ՀՀ դրամ:

8. Պատասխանող Գ.Դանիելյանը 28.08.2015թ. Առաջին ատյանի դատարանի դատական նիստում հայցը` մեկ գլուխ կորած երինջի մասով ընդունել է, մնացած մասով` չի ընդունել, գտնելով, որ անասունների փկանքի համար պատասխանատվություն վրա չի հասնում /հատոր 1-ին, գ.թ. 56 /հակ.կողմ/:

9. Ստորադաս դատարանները, հաշվի առնելով, որ փորձագետի եզրակացությամբ անասունների արժեքն ավելին է հայցվորի պահանջածից, և այն, որ դատարանը հայցը քննում է հայցի հիմքի և առարկայի սահմաններում, և հայցի առարկան ավելացնելու լիազորություն դատարանը չունի, հայցի բավարարման հիմք են ընդունել հայցվորի կողմից հայցադիմումում պահանջված գումարը:

10. Մինչև դատարան հայց ներկայացնելը հայցվոր Տ.Հակոբյանն անասնապահ Ա.Գապտրաֆիկովի դեմ գրավոր դիմել է ԼՂՀ ոստիկանության Մարտունու շրջբաժին և իրականացված ստուգման արդյունքում 22.05.2015թ. կազմված եզրակացության համաձայն` <<անասնապահ Արամ Գապտրաֆիկովի արարքում հանցագործության հատկանիշներ չկան, սակայն նրա անփութության պատճառով Տարոն Հակոբյանին պատկանող չորս գլուխ ցուլերը մնացել են դաշտում ու սատկել փկանքից, իսկ մեկ գլուխ երինջը կորել է>> /հատոր 1-ին, գ.թ.10/:

4.Գերագույն դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը

Վճռաբեկ բողոքի հիմքերի և հիմնավորումների սահմաններում վերանայելով Վերաքննիչ դատարանի որոշումը, Գերագույն դատարանը գտնում է, որ բողոքը պետք է մերժել և որոշումը թողնել օրինական ուժի մեջ` հետևյալ պատճառաբանությամբ.

ԼՂՀ Սահմանադրության 33-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն` յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի իր հայեցողությամբ տիրապետել, օգտագործել, տնօրինել և ժառանգել օրինական հիմքերով որպես սեփականություն ձեռք բերած գույքը:

<<Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին>> եվրոպական կոնվենցիայի <<Սեփականության իրավունք>> վերտառությամբ թիվ 1 Արձանագրության 1-ին հոդվածի համաձայն` յուրաքանչյուր ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձ ունի իր սեփականության հարգանքի իրավունք: Ոչ ոք չի կարող

զրկվել իր սեփականությունից այլ կերպ, քան միայն ելնելով հասարակության շահերից և օրենքով և միջազգային իրավունքի ընդհանուր սկզբունքներով նախատեսված պայմաններում:

ԼՂՀ Սահմանադրության 44-րդ և 45-րդ հոդվածների 1-ին մասերը երաշխավորում են խախտված իրավունքների դատական պաշտպանության և հավասարության պայմաններում, արդարության բոլոր պահանջների պահպանմամբ անկախ և անկողմնակալ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում իր գործի հրապարակային քննության յուրաքանչյուրի իրավունքները:

ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի <<Քաղաքացիական իրավունքների և պարտականությունների ծագումը: Քաղաքացիական իրավունքների իրականացումը>> և <<Քաղաքացիական իրավունքների պաշտպանությունը>> վերտառությամբ համապատասխանաբար 2-րդ և 3-րդ գլուխները սահմանում են քաղաքացիական իրավունքների ծագման հիմքերը և քաղաքացիական իրավունքների պաշտպանության եղանակները, վնասի հասկացությունը և այլն:

Այսպես՝ ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ քաղաքացիական իրավունքները և պարտականությունները ծագում են օրենքով ու այլ իրավական ակտերով նախատեսված հիմքերից, ինչպես նաև քաղաքացիների և իրավաբանական անձանց այն գործողություններից, որոնք թեև օրենքով կամ այլ իրավական ակտերով նախատեսված չեն, սակայն, ըստ քաղաքացիական օրենսդրության սկզբունքների՝ առաջացնում են քաղաքացիական իրավունքներ և պարտականություններ:

ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ քաղաքացիական օրենսդրությունը հիմնվում է իր կողմից կարգավորվող հարաբերությունների մասնակիցների հավասարության, կամքի ինքնավարության և գույքային ինքնուրույնության, սեփականության անձեռնմխելիության, պայմանագրի ազատության, մասնավոր գործերին որևէ մեկի կամայական միջամտության անթույլատրելիության, քաղաքացիական իրավունքների անարգել իրականացման անհրաժեշտության, խախտված իրավունքների վերականգնման ապահովման, դրանց դատական պաշտպանության սկզբունքների վրա: Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ քաղաքացիները և իրավաբանական անձինք քաղաքացիական իրավունքները ձեռք են բերում ու իրականացնում իրենց կամքով և ի շահ իրենց...:

ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 17-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ անձը, ում իրավունքը խախտվել է, կարող է պահանջել իրեն պատճառված վնասների լրիվ հատուցում, եթե վնասների հատուցման ավելի պակաս չափ նախատեսված չէ օրենքով կամ պայմանագրով: Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ վնասներ են իրավունքը խախտված անձի ծախսերը, որ նա կատարել է կամ պետք է կատարի խախտված իրավունքը վերականգնելու համար, նրա գույքի կորուստը կամ վնասվածքը /իրական վնաս/, չստացված եկամուտները, որոնք այդ անձը կստանար քաղաքացիական

շրջանառության սովորական պայմաններում, եթե նրա իրավունքը չխախտվեր /բաց թողնված օգուտ/, ինչպես նաև ոչ նյութական վնասը:

Գերագույն դատարանն արձանագրում է, որ հաշվի առնելով, որ ստորադաս դատարանների կողմից կողմերի միջև ծագած իրավահարաբերությանը վերաբերող քաղաքացիաիրավական նորմերը տարբեր մեկնաբանությամբ են կիրառվել, և որ բողոքների կարծիքով դատարանների կողմից առերևույթ թույլ է տրվել դատական սխալ, սույն վճռաբեկ բողոքը վարույթ ընդունելը պայմանավորված էր ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 247-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով նախատեսված հիմքի առկայությամբ, այն է՝ բողոքում բարձրացված հարցերի վերաբերյալ Գերագույն դատարանի որոշումը կարող է էական նշանակություն ունենալ օրենքի միատեսակ կիրառության համար:

Սույն վճռաբեկ բողոքում բարձրացվել են կողմերի միջև գործարք կնքելու, պարտավորություններ առաջանալու, քաղաքացիական պատասխանատվություն կրելու, դատարանի կողմից հայցի փաստական և իրավական հիմքերի տարբերակման, գործը դատարանի կողմից ոչ օրինական կազմով քննելու հարցերը: Նշված հարցերին պատասխանելու համար Գերագույն դատարանը կարևորում է գործարքի վավերության, խախտված իրավունքների լիարժեք պաշտպանության հարցադրումները:

Այսպիսով, սույն վճռաբեկ բողոքի շրջանակներում Գերագույն դատարանը պետք է պարզի հետևյալ հարցերը.

1/ արդյո՞ք կողմերի միջև ծագել են իրավահարաբերություններ, որոնք ենթակա են դատական պաշտպանության.

2/ արդյո՞ք հայցվորին պատճառվել է վնաս, և արդյո՞ք պատասխանողը /երրորդ անձը/ ձեռնարկել են օբյեկտիվորեն հնարավոր, անհրաժեշտ և իրենից կախված բոլոր ողջամիտ միջոցներն հայցվորին պատճառված վնասը կանխելու համար.

3/ արդյո՞ք պատասխանողը պատասխանատու է երրորդ անձի գործողությունների համար:

Գերագույն դատարանը հարկ է համարում մինչև վերը նշված հարցերին պատասխանելը, անդրադառնալ վճռաբեկ բողոքի առաջին հիմքին՝ դատավորի կողմից ինքնաբացարկի միջնորդությունը չքննարկելու վերաբերյալ և գտնում է, որ բողոքի առաջին հիմքն անհիմն է՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ.

ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 230.2-րդ հոդվածի համաձայն՝ դատական սխալի հիմքով դատական ակտի բեկանման հիմքերն են՝ 1/նյութական իրավունքի նորմերի խախտումը կամ սխալ կիրառումը, 2/ դատավարական իրավունքի նորմերի խախտումը կամ սխալ կիրառումը:

ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 230.4-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ դատական ակտը բոլոր դեպքերում ենթակա է բեկանման, եթե՝ 1/դատարանը գործը քննել է ոչ օրինական կազմով, այդ թվում՝ այնպիսի դատավորի կողմից, որը, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության դատական օրենսգրքի 61-րդ հոդվածի համաձայն՝ պարտավոր էր ինքնաբացարկ հայտնել...:

Դատավորի ինքնաբացարկի վերաբերյալ կարգավորումները սահմանված են ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-21-րդ հոդվածներով, ԼՂՀ դատական օրենսգրքի 61-րդ հոդվածով:

Այսպես՝ ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դատավորի ինքնաբացարկի հիմքերը սահմանվում են Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության դատական օրենսգրքի 61-րդ հոդվածով:

Բողոքաբերի կարծիքով, դատավոր Հ.Աբրահամյանի կողմից իր ինքնաբացարկի միջնորդությունը /որը ներկայացվել է մեկ դիմումով միանգամից սույն գործը նախկինում քննած բոլոր դատավորներին/ չքննարկելը և նախկինում գործով նախագահող հանդիսանալը վկայում են այն մասին, որ գործը քննվել է ոչ օրինական կազմով: Մինչդեռ, գործի նյութերից հետևում է, որ պատասխանողի կողմից տվյալ միջնորդությունը ներկայացնելու պահին դատավոր Հ.Աբրահամյանը ընդգրկված չէր դատարանի կազմի մեջ, գործը քննությանն էր նշանակված 14.09.2016թ. դատավորներ Հ.Գրիգորյանի, Կ.Սաղյանի և Ն.Գրիգորյանի կազմով, որից Հ.Գրիգորյանը և Կ.Սաղյանը որոշումներ են կայացրել պատասխանող Գ.Դանիելյանի կողմից իրենց հայտնված ինքնաբացարկի միջնորդությունը բավարարելու մասին: Այնուհետև դատարանի նախագահը ձևավորել է գործի քննության նոր դատական կազմ՝ նրա մեջ մտցնելով դատավորներ Հ.Խաչատրյանին, Լ.Ավանեսյանին և Ն.Գրիգորյանին /հատոր 2-րդ, գ.թ.91/: Հետագայում դատավոր Լ.Ավանեսյանի փոխարեն գործով դատական կազմ է մտցվել դատավոր Հ.Աբրահամյանը, որին պատասխանողը 07.10.2016թ. և 01.11.2016թ. դատական նիստերի ընթացքում ինքնաբացարկի միջնորդություն չի ներկայացրել:

Բացի այդ, ԼՂՀ դատական օրենսգրքի՝ «Դատավորի ինքնաբացարկը» վերտառությամբ 61-րդ հոդվածում թվարկված են այն հիմքերը, որոնց առկայության դեպքում միայն դատավորը պարտավոր է ինքնաբացարկ հայտնել: Նշված իրավական նորմի մեկնաբանությունից բխում է, որ նույն վերադաս դատական ատյանում գործի քննությանը մասնակցելը չի կարող հիմք հանդիսանալ դատավորի ինքնաբացարկի համար, եթե այլ ողջամիտ կասկածներ չկան նրա անկողմնակալության վերաբերյալ /կամ եթե դատավորն ինքն չի համարում, որ վեճի լուծման նկատմամբ նախատրամադրվածություն ունի/, իսկ պատասխանողը որևէ ապացույց չի ներկայացրել իր ինքնաբացարկի միջնորդությունը հիմնավորելու վերաբերյալ, ուստի անհիմն է բողոքի փաստարկը գործը ոչ օրինական կազմով քննելու վերաբերյալ:

Անհիմն են նաև բողոքի փաստարկները՝ ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 44-րդ, 47-րդ և 49-րդ հոդվածների պահանջների խախտման մասին, քանի որ բողոքաբերը գործով դատական նիստերի ընթացքում որևէ միջնորդություն կամ իր փաստարկները հիմնավորող որևէ ապացույց չի ներկայացրել, և ստորադաս դատարանները գործով հավաքված յուրաքանչյուր ապացույց գնահատել են գործում եղած բոլոր ապացույցների բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտության վրա հիմնված ներքին համոզմամբ:

Գերագույն դատարանը գտնում է, որ վճռաբեկ բողոքի երկրորդ հիմքը /նյութական իրավունքի նորմերի, մասնավորապես ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 776-րդ, 1065-րդ և 417-րդ հոդվածների պահանջների, խախտման մասին/ ևս անհիմն է և չի կարող դատական ակտի բեկանման հիմք հանդիսանալ՝ ելնելով հետևյալից.

ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 289-րդ հոդվածի համաձայն՝ գործարքները քաղաքացիների և իրավաբանական անձանց այն գործողություններն են, որոնք ուղղված են քաղաքացիական իրավունքներ և պարտականություններ սահմանելուն, փոփոխելուն կամ դրանց դադարելուն:

Նշված հոդվածի վերլուծությունից հետևում է, որ յուրաքանչյուր գործարք նախ և առաջ կամային ակտ է, որն ուղղված է որոշակի իրավական հետևանքներ առաջացնելուն: Գերագույն դատարանը հարկ է համարում ընդգծել, որ գործարքի կնքման համար առաջնային նշանակություն ունեն «կամք» և «կամահայտնություն» հասկացությունները: Որպես ընդհանուր կանոն կամքի արտահայտությունը ձեռք է բերում որոշակի գործողության ձև՝ գույքը հանձնելը, դրամ վճարելը և այլն: Գործարքը կատարած կողմն իրավունք ունի իր շահերի պաշտպանության համար դիմել դատարան:

ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 294-րդ հոդվածը սահմանում է, որ գործարքները կնքվում են բանավոր կամ գրավոր /հասարակ կամ նոտարական/ ձևով: Օրենսդիրը նաև սահմանում է, թե ինչպիսի իրավական հետևանքներ է առաջացնում գործարքի հասարակ գրավոր ձևը չպահպանելը /ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 298-րդ հոդված/:

ԼՂՀ Գերագույն դատարանն իր 15.01.2015թ. որոշմամբ սույն գործով անդրադարձել է գործարքի /պայմանագրի/ կնքման ձևին ներկայացվող օրենսդրական պահանջներին և գործարքի հասարակ գրավոր ձևը չպահպանելու իրավական հետևանքներին: Մասնավորապես, Գերագույն դատարանը, վերլուծելով ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 298-րդ հոդվածը, նշել է, որ գործարքի գրավոր ձևը չպահպանելն ինքնին գործարքի անվավերության չի բերում, նման գործարքից կողմերի համար սուբյեկտիվ քաղաքացիական իրավունքներ և պարտականություններ ծագում են: Գործարքի գրավոր ձևը չպահպանելու իրավական հետևանքները կրում են դատավարական բնույթ, վեճի դեպքում կողմերին զրկում են ի հավաստումն գործարքի և նրա պայմանների՝ վկաների ցուցմունքները վկայակոչել...:

Քաղաքացիական օրենսդրության և տեսության վերլուծությունից հետևում է, որ ի տարբերություն բացարձակ որոշակի /իմպերատիվ/ նորմերի, որոնք բացարձակ ճշտությամբ սահմանում են հասարակական հարաբերությունների մասնակիցների գործողությունների պայմանները, իրավունքներն ու պարտականությունները կամ դրանց խախտման համար իրավական պատասխանատվության չափը, հարաբերական որոշակի /իրավիճակային/ նորմերը հասարակական հարաբերությունների մասնակիցների գործողությունների, նրանց իրավունքների և պարտականությունների, ինչպես նաև իրավաբանական պատասխանատվության մասին բավարար ամբողջական

տվյալներ չեն պարունակում և իրավակիրառողին հնարավորություն են տալիս վեճը լուծելիս հաշվի առնել կոնկրետ գործի փաստերը:

Ինչպես հետևում է գործի նյութերից, հայցվոր Տ.Հակոբյանը և պատասխանող Գ.Դանիելյանն անասունները պահելու /պահպանելու/, արածեցնելու մասին գրավոր գործարք /պայմանագիր/ չեն կնքել, այնուամենայնիվ, կողմերի ձեռք բերված պայմանավորվածության համաձայն անասունները տեղափոխվել են Գ.Դանիելյանի տիրապետության տակ գտնվող անասնաֆերման, որտեղ յուրաքանչյուր անասունի դիմաց 2.000-2.500 ՀՀ դրամ ամսավճարով պատասխանողի անասնապահը պետք է պահեր, արածեցներ անասուններին, այսինքն՝ պատասխանողի մոտ արդեն իսկ առաջացել էր պարտավորություն, պատասխանատվություն նշված անասունների պահպանության համար, հակառակ դեպքում կստացվեր, որ անասուններն անտեր են և որևէ մեկը չի կրում պատասխանատվություն դրանց համար:

Գերագույն դատարանն արձանագրում է, որ ստորադաս դատարանները, կատարելով Գերագույն դատարանի 15.01.2015թ. որոշման պահանջները, բազմակողմանի հետազոտել են կողմերի միջև առաջացած հարաբերությունների իրական բնույթը և ճիշտ հանգել այն եզրակացության, որ կողմերի միջև ծագել են պարտավորություններ, որոնց բնույթը համապատասխանում է ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 776-րդ հոդվածի պահանջներին, համաձայն որոնց՝ ծառայությունների վճարովի մատուցման պայմանագրով կատարողը պարտավորվում է պատվիրատուի առաջադրանքով ծառայություններ մատուցել /կատարել որոշակի գործողություններ կամ իրականացնել որոշակի գործունեություն/, իսկ պատվիրատուն պարտավորվում է վճարել այդ ծառայությունների համար:

Գերագույն դատարանը փաստում է, որ կողմերի միջև ձևավորված հարաբերություններում կան նաև պահատվության պայմանագրի տարրեր:

Գերագույն դատարանը հարկ է համարում ընդգծել, որ չնայած դրան, որ, ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 776-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն, ծառայությունների վճարովի մատուցման պայմանագիրը կնքվում է գրավոր, նշված իրավական նորմը չի պարունակում դրույթ այն մասին, որ պայմանագրի գրավոր ձևը չպահպանելը հանգեցնում է պայմանագրի անվավերությանը, կամ որ նման պայմանագիրն առոչինչ է:

Ստորադաս դատարանները ճիշտ են եզրակացրել, որ հայցվորի և պատասխանողի միջև ծագած իրավահարաբերության հիմքով ծագել է պարտավորություն, որը պատասխանողը /և երրորդ անձը/ պատշաճ չի կատարել և կրում է հայցվորին հասցված վնասը հատուցելու պարտավորություն, սակայն Առաջին ատյանի դատարանը գտել է, որ հայցվորի առջև հավասար պատասխանատվություն են կրում և՛ պատասխանողը, և՛ երրորդ անձը ու հայցը բավարարել մասնակիորեն, իսկ Վերաքննիչ դատարանը հայցը լրիվությամբ բավարարել է, հիմնավոր համարելով հայցվորի վերաքննիչ բողոքն այն մասին, որ ինքը պայմանավորվածությունը ձեռք է բերել պատասխանողի, այլ ոչ թե՛ երրորդ անձի հետ, և որ իր առջև պատասխանողն է կրում իրեն հասցված վնասը հատուցելու պարտավորությունը, որն իր հերթին ունի

հետադարձ պահանջի իրավունք և դրան համապատասխան կարող է վնասը հատուցելուց հետո երրորդ անձից պահանջել կամ ամբողջ հատուցած գումարը կամ էլ ինչ որ չափ:

Գերագույն դատարանը Վերաքննիչ դատարանի նման դիրքորոշումը համարում է իրավաչափ հետևյալ պատճառաբանությամբ.

ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 418-րդ հոդվածի համաձայն՝ պարտավորությանն կատարմանն ուղղված պարտապանի աշխատողների գործողությունները համարվում են պարտապանի գործողություններ: Պարտապանը պատասխանատու է այդ գործողությունների համար, եթե դրանք հանգեցրել են պարտավորությունը չկատարելուն կամ դրա անպատշաճ կատարելուն:

Ելնելով ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի «Քաղաքացիական իրավական նորմերի կիրառումն անալոգիայով» վերտառությամբ 9-րդ հոդվածի տրամաբանությունից, Գերագույն դատարանը հիմնավոր է համարում սույն գործով ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1065-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերի կիրառումը:

Այսպես՝ ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1065-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերի համաձայն՝ իրավաբանական անձը կամ քաղաքացին հատուցում է իր աշխատողի կողմից աշխատանքային /ծառայողական, պաշտոնեական/ պարտականությունները կատարելիս պատճառված վնասը: Սույն գլխի կանոնների համաձայն՝ աշխատող է համարվում աշխատանքային պայմանագրի հիման վրա, ինչպես նաև քաղաքացիական իրավական պայմանագրով աշխատանք կատարող քաղաքացին, եթե նա գործել է կամ պետք է գործեր համապատասխան իրավաբանական անձի կամ քաղաքացու առաջադրանքով և աշխատանքների անվտանգ կատարման նկատմամբ նրա վերահսկողության ներքո:

ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1079-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերի բովանդակությունից հետևում է, որ այլ անձի պատճառած վնասը հատուցած անձը հետադարձ պահանջի իրավունք ունի այդ անձի նկատմամբ, համատեղ պատճառած վնասը հատուցած վնաս պատճառողն իրավունք ունի մյուս վնաս պատճառողներից պահանջել տուժողին վճարված հատուցման բաժինը...:

Վերոնշյալ իրավանորմերի մեկնաբանությունից հետևում է, որ օրենսդիրը «Աշխատող» հասկացությունը լայն է մեկնաբանում: Խոսքը գնում է ոչ միայն աշխատանքային հարաբերություններով կապված գործատուի հետ անձանց մասին, այլև նրանց մասին, ով աշխատանք է կատարում քաղաքացիական պայմանագրի հիման վրա: Տվյալ դեպքում պետք է պահպանված լիներ այն պայմանը, որ այդ անձինք գործել են կամ պետք է գործեին գործատուի առաջադրանքով և նրա հսկողության տակ:

Ինչպես հետևում է գործի նյութերից, երրորդ անձ Ա.Գապտրաֆիկովը հայցվոր Տ.Հակոբյանի հետ ունեցած հարաբերություններում ինքնուրույն չի գործել, նա պահում էր պատասխանողին պատկանող անասունները, որոնց ավելացել են հայցվորի անասունները, պատասխանողը վարձատրում է երրորդ անձին, հոգ տանում նրա կենցաղային հարցերը, երրորդ անձը հայցվորի անասունները պահում էր

պատասխանողի առաջարկով, ինչի մասին պայմանավորվածությունը ձեռք է բերվել ոչ թե հայցվորի և երրորդ անձի միջև, այլ՝ հայցվորի և պատասխանողի: Պատասխանողը ղեկավարում է երրորդ անձի կողմից կատարվող աշխատանքները, նա պետք է ստեղծեր ֆերմայում անասունները պատշաճ խնամելու պայմանները: Առանց պատասխանողի թույլտվության երրորդ անձը չէր կարող այլ անձի պատկանող անասունները ֆերմայում պահել:

Վերը նշվածից ելնելով՝ Գերագույն դատարանն արձանագրում է, որ օրենքով պաշտպանման ենթակա իրավահարաբերությունները ծագել են հայցվորի և պատասխանողի միջև, հետևաբար հայցվորն իրավասու է պահանջել իրեն հասցված վնասի հատուցումը հենց պատասխանողից: Նշված դիրքորոշումը բխում է նաև ստորև բերված իրավական նորմերի բովանդակությունից:

Այսպես՝ ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 345-րդ հոդվածի համաձայն՝ <<1.Պարտավորության ուժով մի անձը /պարտապանը/ պարտավոր է մեկ այլ անձի /պարտատիրոջ/ օգտին կատարել որոշակի գործողություն, այն է՝ վճարել դրամ, հանձնել գույք, կատարել աշխատանք, մատուցել ծառայություն և այլն, կամ ձեռնպահ մնալ որոշակի գործողություն կատարելուց, իսկ պարտատերն իրավունք ունի պարտապանից պահանջել կատարելու իր պարտականությունը: 2.Պարտավորությունները ծագում են պայմանագրից, վնաս պատճառելու հետևանքով և սույն օրենսգրքում նշված այլ հիմքերից>>:

ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 409-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ պարտավորությունը խախտած պարտապանը պարտավոր է հատուցել պարտատիրոջը պատճառած վնասները:

ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 417-րդ հոդվածը սահմանում է պարտավորությունը խախտելու համար պատասխանատվության հիմքերը, ընդ որում սահմանելով, որ պարտավորությունը չկատարելու կամ անպատշաճ կատարելու մեղքի բացակայությունն ապացուցում է պարտավորությունը խախտած անձը:

Ինչ վերաբերում է բողոքի փաստարկներին այն մասին, որ Վերաքննիչ դատարանը սխալ է կիրառել և հայցվորի պահանջը բավարարելու հիմքում դրել ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1065-րդ հոդվածը, այն դեպքում, երբ որ հայցվորը հայցադիմումը և վերաքննիչ բողոքը նման հիմքով չի բերել, ապա Գերագույն դատարանը հարկ է համարում արձանագրել, որ հայցի հիմքը, որպես հայցի բովանդակության տարր, հայցը բնութագրում է այն տեսանկյունից, թե ինչ իրավաբանական փաստերի հիման վրա է հայցվորը խնդրում պաշտպանել իր նյութաիրավական պահանջը: Այդ իրավաբանական փաստերն էլ հենց հանդիսանում են հայցի հիմքը: Դատարանը կաշկանդված չէ հայցվորի հայտարարած փաստերի իրավական որակմամբ և պարտավոր է իրավական գնահատական տալ, իրավաբանորեն որակել հենց հայցվորի ցույց տված իրավաբանական փաստերը: Ընդ որում, ի տարբերություն հայցի հիմքի իրավաբանական փաստերի, հայցի իրավական հիմնավորումը հայցվորի կողմից կարող է փոփոխվել վարույթի բոլոր փուլերում, այդ

թվում՝ դատաքննության ժամանակ, ինչպես նաև վերաքննիչ և վճռաբեկ վերանայման ընթացքում: Քաղաքացիական գործի քննության և լուծման համար անհրաժեշտ իրավական նորմերը որոշելը և կիրառելը դատարանի պարտականությունն է: Դատարանը բոլոր դեպքերում դատական քննության ենթակա վիճելի իրավահարաբերությունը կարգավորող նորմերը ընտրում և կիրառում է՝ ելնելով հայցի հիմքում ընկած իրավաբանական փաստերից, այլ ոչ թե հայցվորի վկայակոչած իրավական նորմերից /որոնք կարող են նույնիսկ ոչ ճիշտ վկայակոչված լինեն/:

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը Դոդովն ընդդեմ Բուլղարիայի գործով իր 17.01.2008թ. վճռում նշել է, որ «քաղաքացիական դատավարությունում ձևավորված պրակտիկայի համաձայն՝ դատարանները քննության են առնում և որոշում իրենց ներկայացված հայցերի իրավական բնութագիրը՝ առանց հաշվի առնելու հայցվորի առաջարկած իրավական բնութագիրը: Հայցվորը պետք է ներկայացնի վիճելի հարցը՝ հստակեցնելով փաստերը և իր հայցապահանջը, սակայն նա չի կրում որևէ պարտականություն՝ հստակեցնելու դրա բնութագիրն իրավունքում: Եթե նույնիսկ հայցվորը նշում է իր հայցի իրավական բնութագիրը, դատարանը կաշկանդված չէ դրանով: Դատարանը պետք է տա իր ինքնուրույն գնահատականը»: Հետևաբար, անհիմն է բողոքի փաստարկը ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 229-րդ հոդվածի պահանջների խախտման մասին:

Գերագույն դատարանն անհիմն է համարում նաև բողոքի փաստարկն այն մասին, որ ինքը որևէ ծառայություն չի մատուցել հայցվորին, հետևաբար, իրենց միջև պարտավորություն չի առաջացել: Ստորադաս դատարանները միանգամայն ճիշտ են հանգել այն եզրակացության, որ պատասխանողի կողմից տիրապետվող ֆերմայում անասուններ պահելը, անմիջական կատարողին աշխատանք հանձնարարելը և այն կազմակերպելը ևս ծառայություններ են համարվում:

Ինչ վերաբերում է Գերագույն դատարանի 15.01.2015թ. որոշմանը վկայակոչելուն, ապա Գերագույն դատարանը փաստում է, որ Գերագույն դատարանը նշված որոշմամբ գործն ուղարկել է նոր դատաքննության՝ բողոք բերողի փաստարկները ստուգելու և գործի քննությունը բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ կատարելու համար: Գերագույն դատարանը նշված որոշմամբ նաև փաստել է, որ ստորադաս դատարանների կողմից անհիմն կիրառվել են դելիկտային իրավահարաբերությունների նորմերը:

Գերագույն դատարանը հարկ է համարում արձանագրել, որ անհրաժեշտ է տարբերել պայմանագրային և արտապայմանագրային պատասխանատվությունը: Պայմանագրային պատասխանատվությունը ծագում է /վրա է հասնում/ պայմանագրից ծագող պարտավորությունների չկատարման կամ ոչ պատշաճ կատարման հետևանքով, իսկ արտապայմանագրային պատասխանատվությունը տեղի է ունենում, որպես կանոն, երբ վնասը պատճառվել է տուժողին այն անձի կողմից, որի հետ ինքը չի գտնվում պայմանագրային հարաբերությունների մեջ: ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսդրությունը ելնում է դրանից, որ հայց կարող է ներկայացվել հիմքերից մեկով՝ պայմանագրային կամ արտապայմանագրային պատասխանատվությունը վրա հասնելու: Սակայն նշված

ընդհանուր կանոնից բացի օրենսդիրը նախատեսել է դեպքեր, երբ որ այն նորմերը, որոնք կարգավորում են արտապայմանագրային հարաբերությունները, տարածվում են նաև առանձին պայմանագրերից ծագող պարտավորությունների վրա: Այլ կերպ՝ այն կանոններով, որով կանոնակարգվում են դելիկտային պարտավորությունները, կարող է հատուցվել վնասը, որը առաջացել է պայմանագրային պարտավորությունները խախտելու արդյունքում /օրինակ՝ ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1082-րդ հոդվածը/:

Գերագույն դատարանը գտնում է, որ պայմանագրային պարտավորությունների այն մասով, որով հնարավոր չէ պարզել վնասի առաջացման դեպքում կողմերի իրավունքների և պարտականությունների ծավալը, հնարավոր է դելիկտային հարաբերությունները կարգավորող նորմերի կիրառումը:

Ինչ վերաբերում է բողոքում վկայակոչված ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 685-687-րդ հոդվածները կիրառման ենթակա լինելու վերաբերյալ փաստարկին, ապա Գերագույն դատարանը ընդգծում է, որ նշված փաստարկը սույն գործով չունի էական /իրավական/ նշանակություն, քանի որ անշարժ գույքը՝ ֆերման, փաստացի օգտագործում էր պատասխանողը /ըստ բողոքաբերի ստորադաս դատարաններում և Գերագույն դատարանում տված ցուցմունքի և բացատրության՝ վարձակալության հիմունքներով, սակայն գործում բացակայում է նման փաստաթուղթը/, և հայցվորին վնասը պատճառվել է ոչ թե անշարժ գույքի շահագործմամբ, այլ նրա և երրորդ անձի գործողությունների /անգործության/ հետևանքով:

Գերագույն դատարանը, անդրադառնալով հայցագնի չափին /հայցվորին պատճառված վնասի/ համաձայն չլինելու մասին բողոքի փաստարկին, հարկ է համարում ընդգծել, որ պատասխանող Գ.Դանիելյանը, ի խախտումն ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 44-րդ հոդվածի 1-ին մասի պահանջների, դատարաններում չի ներկայացրել իր առարկությունը հիմնավորող որևէ ապացույց: Մինչդեռ, գործով ներկայացված ապացույցներով հիմնավորվել է վնասի նշված չափը:

Այսպիսով, վերը շարադրված պատճառաբանություններից ելնելով, Գերագույն դատարանը գտնում է, որ բողոքարկված որոշումը փոփոխելու կամ բեկանելու հիմքեր չկան, և պետք է կիրառել ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 253-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով սահմանված Գերագույն դատարանի լիազորությունը և մերժել վճռաբեկ բողոքը ու Վերաքննիչ դատարանի որոշումը թողնել օրինական ուժի մեջ:

ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 64-րդ հոդվածի համաձայն՝ դատական ծախսերը կազմված են պետական տուրքից և փորձագետին, վկային կանչելու, ապացույցները դրանց գտնվելու վայրում գննելու, փաստաբանին խելամիտ վարձատրության և գործի քննության հետ կապված այլ գործողությունների համար վճարման ենթակա գումարներից:

Քանի որ ըստ ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 69-րդ հոդվածի՝ դատական ծախսերը գործին մասնակցող անձանց միջև բաշխվում են բավարարված

հայցապահանջների չափին համամասնորեն, և Վերաքննիչ դատարանի որոշմամբ նշված հարցը լուծվել է, իսկ վճռաբեկ բողոքը մերժվում է, ապա դատական ծախսերի բաշխման հարցը պետք է համարել լուծված:

Ելնելով վերոգրյալից և ղեկավարվելով ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 253 –256-րդ հոդվածներով, Գերագույն դատարանը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց

1. Պատասխանող Գագիկ Ալեքսեյի Դանիելյանի վճռաբեկ բողոքը մերժել: ԼՂՀ վերաքննիչ դատարանի 2016 թվականի նոյեմբերի 8-ի որոշումը թողնել օրինական ուժի մեջ:

2. Դատական ծախսերի հարցը համարել լուծված:

3. Որոշումն օրինական ուժի մեջ է մտնում դատական նիստերի դահլիճում հրապարակման պահից, վերջնական է և ենթակա չէ բողոքարկման:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ
ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐ

Վ.ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ
Ի.ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ
Ա.ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ